

OSNOVI SUDSKOMEDICINSKOG VEŠTAČENJA
Prof. dr Slobodan Savić
Institut za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Beogradu

Ispitna pitanja iz ove oblasti

1. Sudskomedicinsko veštačenje
2. Određivanje sudskomedicinskog veštačenja (čl.114 ZKP) (ranije čl.242 ZKP)
3. Sposobnost lekara za sudskomedicinsko veštačenje (čl.116 ZKP) (ranije čl.244 ZKP)
4. Dužnosti i prava sudskomedicinskog veštaka
5. Vrste i stepeni sudskomedicinskog veštačenja (čl.122 i 123 ZKP) (ranije čl.250 i 251 ZKP)
6. Predmeti sudskomedicinskog veštačenja

Napomena: U ispitnim pitanjima se razlikuju brojevi članova ZKP od brojeva koji su ovde navedeni, jer sam ovde stavio brojeve iz novog ZKP (ranije je bio Zakon o krivičnom postupku, a sada je **Zakonik o krivičnom postupku**).

1. SUDSKOMEDICINSKO VEŠTAČENJE

Veštačenje je u velikom broju slučajeva značajno **dokazno sredstvo** u istražnom i krivičnom postupku. Sve pojedinosti u vezi sa obavljanjem veštačenja precizirane su u Zakoniku o krivičnom postupku.

Član 113. ZKP

Veštačenje se određuje kad za utvrđivanje ili ocenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje od lica koje raspolaže potrebnim stručnim znanjem.

VEŠTAČENJE (EKSPERTIZA, EXPERTISIS) predstavlja korišćenje znanja i iskustva raznih nauka i struka (sa izuzetkom pravne) u utvrđivanju i razjašnjavanju činjenica koje su predmet sudskog dokazivanja.

Veštačenje se obavlja onda kada u postupku treba utvrditi činjenice koje ne spadaju u domen pravne nauke, odnosno o kojima organ koji vodi postupak (sud) ne poseduje adekvatno znanje. U zavisnosti od karaktera dela koji je predmet postupka, veštačenje može biti finansijsko (npr. slučajevi pronevere), grafološko, balističko, saobraćajno, a predmet naše diskusije je medicinsko odnosno sudskomedicinsko veštačenje.

VEŠTAK (EXPERTUS) je lice koje vrši veštačenje. To je lice koje poseduje specijalno znanje ili veštinu da čulima opazi i znanjem oceni izvesne činjenice, okolnosti ili pojave za koje je opšte ili posebno sudijsko znanje nedovoljno i da o tome da svoje mišljenje.

Veštačenje može biti zahtevano u toku istrage ili u toku krivičnog procesa. Prikupljanje podataka i dokaza koji su potrebni da bi se moglo odlučiti da li će se podići optužnica ili obustaviti postupak vrši se **istražnim radnjama** (uvidaj na mestu događaja, saslušanje oštećenog, okrivljenog i svedoka, veštačenja - npr. sudskomedicinska obdukcija).

SUDSKOMEDICINSKO VEŠTAČENJE (LEKARSKO, MEDICINSKO VEŠTAČENJE, EXPERTISIS MEDICOFORENSIS) predstavlja primenu medicinskog znanja i iskustva u sudskoj praksi i obavlja se u predmetima u kojima treba utvrditi i sudu razjasniti neke medicinske činjenice.

Sudskomedicinski veštak (sudski veštak za medicinu, lekar veštak, medicinski veštak, expertus medicoforensis) može biti svaki lekar, uključujući lekare opšte medicine i specijaliste različitih medicinskih grana, među kojima su i specijalisti sudske medicine. U našim uslovima, zbog ograničenog broja specijalista sudske medicine, nije moguće u svim medicinskim veštačenjima obezbediti učešće sudskih lekara, te stoga **svaki lekar, bez obzira na specijalnost, može biti od strane organa koji vodi postupak određen da obavi medicinsko veštačenje**. Upravo zbog činjenice da u svakom slučaju može biti pozvan za veštaka, svaki lekar mora da poznaje bar opšte pojmove i činjenice o veštačenju.

Značajno je da sud, u skladu sa karakterom predmeta, izvrši dobar izbor veštaka. Specijalisti raznih medicinskih grana (hirurzi, ginekolozi, pedijatri i dr.) mogu da budu potpuni sudskomedicinski veštaci, ali isključivo za pitanja iz svojih specijalističkih grana. Lekar opšte medicine može uspešno da izvrši veštačenje npr. kada u jednostavnijim slučajevima treba obaviti klasifikaciju i kvalifikaciju telesnih povreda (manji broj oguljotina i krvnih podliva npr.), na osnovu dobro izvršenog pregleda povređenog i adekvatnog opisa povreda. Važno je da lekari budu kritični u odnosu na svoje mogućnosti u veštačenju i da se ne upuštaju u ekspertizu za koju ne poseduju dovoljno stručno znanje.

Stručnost, nepristrasnost i istinitost su zahtevi koje mora da ispuni svako dobro veštačenje.

2. ODREĐIVANJE SUDSKOMEDICINSKOG VEŠTAČENJA (ČL.114 ZKP)

Član 114. ZKP

(1) Veštačenje određuje **pismenom naredbom organ koji vodi postupak**. U naredbi će se navesti **u pogledu kojih činjenica se vrši veštačenje i kome se poverava...**

(2) Ako za određenu vrstu veštačenja postoji **stručna ustanova**, ili se veštačenje može izvršiti u okviru državnog organa, takva veštačenja, a naročito složenija, poveravaće se po pravilu takvoj ustanovi, odnosno organu. **Ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka** koji će izvršiti veštačenje.

(3) Kad veštaka **određuje organ koji vodi postupak**, taj organ će, po pravilu, odrediti **jednog veštaka**, a ako je veštačenje složeno - **dva ili više veštaka**.

(4) Ako za koju vrstu veštačenja postoje kod suda **stalno određeni veštaci**, drugi veštaci se mogu odrediti samo ako postoji opasnost od odlaganja, ili ako su stalni veštaci sprečeni, ili ako to zahtevaju druge okolnosti.

Odluku o tome da li je potrebno veštačenje donosi organ koji vodi postupak (istražni sudija ili predsednik sudećeg veća) i u skladu sa tim zahteva veštačenje na osnovu odredaba ZKP. Isti organ određuje veštaka i rukovodi veštačenjem.

Zahtev mora biti u pisanoj formi i u njemu mora da bude precizno navedeno kome se veštačenje poverava, kao i pitanja na koje veštak treba da odgovori u toku obavljanja veštačenja. Uspešnost, odnosno upotrebljivost veštačenja bitno je uslovljena dobrim izborom veštaka, ali i poznavanjem odgovarajućeg problema od strane organa koji vodi postupak, kako bi organ mogao da zna šta može da dobije od veštačenja.

Izbor veštaka u krugu lica određenih zakonom je slobodan. Veštačenje može da obavlja **pojedinaac** ili grupa veštaka, kao **komisija**, a u određenim slučajevima se poverava odgovarajućoj **stručnoj ustanovi ili državnom organu**, kao što je npr. Institut za sudsku medicinu, a rukovodilac te ustanove određuje jednog ili više stručnjaka da obave veštačenje.

U okviru ISM pravilo je da se svako veštačenje obavlja komisijski, najmanje od strane dva, a po potrebi i više veštaka. Po karakteru veštačenje može biti čisto **forenzičko** i tada komisiju sačinjavaju samo sudski lekari (npr. kod ubistava, saobraćajnih povreda). U znatnom broju slučajeva veštačenje se odnosi na problem iz oblasti neke druge medicinske grane (npr. hirurgije, pedijatrije, ginekologije) i tada se komisija sastoji od sudskog lekara i drugog veštaka lekara sa odgovarajućom specijalizacijom (tzv. **forenzičko-kliničko veštačenje**). U nekim situacijama neophodna je saradnja veštaka različitih ekspertiznih struka - tako se npr. u slučajevima povreda vatrenim oružjem često formira **mešovita komisija** koju sačinjavaju specijalista sudske medicine i veštak balističar. Ovakvim načinom rada obezbeđuje se sveobuhvatnost u analiziranju i utvrđivanju svih bitnih činjenica (broj i karakteristike ustrelina, uzrok smrti, međusobni položaj žrtve i napadača, identifikacija oružja iz kojeg je izvršeno ispaljenje smrtonosnih projektila i dr.).

Stalno određeni veštaci su oni koji su od strane suda postavljeni na osnovu konkursa koji raspisuje Ministarstvo pravde. Izabrani veštaci polažu zakletvu i potpisuju je, te se formira spisak stalnih sudskih veštaka, čije je nadležnim organima koji vode postupak u neku ruku olakšan posao prilikom izbora veštaka. Stav 4 člana 114 ZKP praktično nameće obavezu da se za veštačenje prvenstveno određuju stalno određeni veštaci.

Neadekvatan izbor veštaka može da uzrokuje teške posledice i greške koje se kasnije ne mogu ispraviti. Jedna od najčešćih grešaka je npr. angažovanje patologa za obavljanje sudskomedicinskih obdukcija (npr. kod usmrćenih u saobraćajnim nezgodama). Neadekvatno urađena obdukcija neretko dovodi do pogrešnih zaključaka i neosnovanih sudskih odluka.

3. SPOSOBNOST LEKARA ZA SUDSKOMEDICINSKO VEŠTAČENJE (ČL.116 ZKP)

Član 116. ZKP

(1) Za veštaka se ne može uzeti **lice koje ne može biti saslušano kao svedok** (član 97) ili lice koje je oslobođeno od dužnosti svedočenja (član 98), kao ni lice prema kome je krivično delo učinjeno, a ako je uzeto, na njegovom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

(2) Razlog za izuzeće veštaka (član 45) postoji i u pogledu lica koje je **zaposleno kod oštećenog ili okrivljenog** ili je, **zajedno sa njima ili nekim od njih, zaposleno kod drugog poslodavca**.

(3) Za veštaka se po pravilu neće uzeti lice koje je saslušano kao svedok.

Član 97. ZKP

Ne može se saslušavati kao svedok:

1) lice koje bi svojim iskazom **povredilo dužnost čuvanja službene ili vojne tajne**, dok ga nadležni organ ne oslobodi te dužnosti...

Član 98. ZKP

Oslobođeni su od dužnosti svedočenja:

- 1) **bračni drug okrivljenog**;
- 2) **srodnici okrivljenog** po krvi u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, kao i srodnici po tazbini do drugog stepena zaključno;
- 3) **usvojenik ili usvojlac okrivljenog**; ...

Obavljanje veštačenja moguće je samo ako veštak ispunjava sledeća četiri uslova:

- (1) pravna sposobnost
- (2) stručna sposobnost
- (3) zdravstvena sposobnost
- (4) moralna sposobnost

(1) **Pravna sposobnost** - da bi neko uopšte mogao obaviti ulogu veštaka, neophodno je da ispuni uslove predviđene zakonom. Pravna sposobnost je u tekstu zakona određena u negativnom smislu, u vidu zakonskih ograničenja za obavljanje veštačenja (član 116 ZKP), koja imaju za cilj da obezbede potpunu objektivnost i nepristrasnost veštaka u svakom konkretnom sudskom postupku (npr. lekar može da izda lekarsko uverenje bliskom članu porodice, ali se ne može uzeti kao veštak u postupku u kome je neko od njegovih bližnjih okrivljeni ili oštećeni).

Sam veštak treba da naznači organu koji vodi postupak ukoliko postoje neke okolnosti za koje smatra da ga čine nepodobnim za veštačenje jer mogu eventualno uticati na njegovu nepristrasnost i sam zatraži izuzeće (npr. ako je sa strankama u srodstvu, prijateljstvu, dokazanom neprijateljstvu i dr.).

Lekar koji je lečio bolesnika, povodom čijeg oštećenja zdravlja ili povodom čije se smrti postupak vodi, može biti posebnim propisima izrično isključen kao veštak. Tako ZKP izričito nalaže (član 125, stav 2) da obdukciju leša ne sme vršiti lekar koji je lečio tu osobu. Lekar koji je umrlog lečio ne može se uzeti za veštaka jer postoji opasnost da uporno ostane pri zabludi u koju je došao tokom lečenja i previdi ono što stvarno stoji. Takav veštak može biti i nepouzdan, ako je lečenje vodio u pogrešnom pravcu, ili je iz nehata ili umišljajno prouzrokovao smrt. No, takav lekar može biti koristan davanjem značajnih obaveštenja obducentu o toku dijagnostike i lečenja (npr. posle višestrukih operacija). Na žalost, danas je prava retkost da lekari lećoci prisustvuju obdukciji, čak ni onda kada nisu ustanovili od čega im je pacijent umro. Lekar koji je ranije lečio umrlog može se saslušati kao svedok

Lekar je nepodoban za veštačenje i u slučajevima u kojima je bio profesionalno angažovan u dijagnostici i/ili lečenju, a koji su postali predmet sudskog spora zbog sumnje u ispravnost njegovog rada.

(2) Stručna sposobnost - u zavisnosti od potreba i karatera veštačenja, sud treba da odredi veštaka sa odgovarajućom vrstom i stepenom stručnog znanja. S druge strane, sam veštak treba da bude kritičan i da proceni da li poseduje stručne sposobnosti neophodne za obavljanje konkretne ekspertize. U okviru stručne sposobnosti, veštak mora da poznaje odredbe Zakonika o krivičnom postupku i Krivičnog zakona u onom obimu koji je neophodan da bi se veštačenje uspešno obavilo (npr. kada kvalifikuje povredu, veštak mora da se drži terminologije i kriterijuma koji su navedeni u Krivičnom zakonu - primer izraz "srednje teška povreda", koji se neretko pojavljuje u mišljenjima veštaka, nije opravdan jer takva vrsta povrede nije predviđena Krivičnim zakonom).

(3) Zdravstvena sposobnost - veštak mora da bude telesno i psihički zdrav, odnosno sposoban za obavljanje ove odgovorne dužnosti. Na konkurs za uvrštenje u spisak stalnih sudskih veštaka obavezno se prilaže lekarsko uverenje kao dokaz o zdravstvenom stanju.

(4) Moralna sposobnost - lekar veštak mora posedovati besprekorne moralne kvalitete. Veštak je apsolutno nepodoban za veštačenje ako postoje uslovi za njegovu moralnu diskvalifikaciju (npr. nalazi se pod sumnjom ili je dokazano da je izvršio neko krivično delo).

4. DUŽNOSTI I PRAVA SUDSKOMEDICINSKOG VEŠTAKA

Član 115. ZKP

(1) Lice koje se poziva kao veštak **dužno je da se odazove pozivu** i da **dâ svoj nalaz i mišljenje u roku određenom u naredbi**. Rok određen naredbom, iz opravdanih razloga, na zahtev veštaka, može se produžiti.

(2) Ako veštak koji je uredno pozvan **ne dođe a izostanak ne opravda**, ili ako **odbije da veštači, ili ako ne da nalaz i mišljenje u roku iz naredbe**, može da se **kazni novčano**...a u slučaju neopravdanog izostanka može i **prinudno da se dovede**.

OBAVEZE:

- **Da se odazove pozivu** - članom 115. ZKP praktično je dato pravo organu koji vodi postupak da primora nekog na veštačenje - npr. lekara opšte prakse da vrši obdukciju. U praksi se to retko dešava i moguće je sudiji objasniti sopstvene mogućnosti i kompetencije i uputiti ga na drugog veštaka koji za konkretan predmet veštačenja ima odgovarajuće stručno znanje. Dakle nedostatak odgovarajućeg stručnog znanja treba smatrati kao opravdan razlog za odbijanje veštačenja. Drugim rečima, lekar je obavezan da se odazove pozivu za veštačenje, ali ne i da prihvati svako veštačenje.

- Sud može zahtevati od veštaka da pre obavljanja veštačenja položi **zakletvu**.

- Da da svoj **nalaz i mišljenje** (ako prihvati veštačenje), stručno i istinito, i to isključivo **organu koji je zahtevao** veštačenje.

- Da bude **pitan** - na glavnom pretresu veštaku mogu postavljati pitanja tužilac, branilac, okrivljeni i oštećeni.

- Ukoliko veštak u toku izvođenja veštačenja sam otkrije neke **važne činjenice** koje su značajne za rešenje spora, dužan je **da na ove činjenice upozori sud**, bez obzira na to što mu sud u vezi sa tim činjenicama nije postavio pitanje.

- Od veštaka se može zahtevati da čuva kao **tajnu** sve ono što je saznao u postupku.

Tajna sudskomedicinskog veštaka - u toku obavljanja sudskomedicinskog veštačenja lekar je po prirodi dužnosti koje obavlja razrešen dužnosti čuvanja lekarske tajne. Međutim, on je s druge strane obavezan da čuva tajnu izvršenog sudskomedicinskog veštačenja u odnosu na nenadležna lica, kao svoju pozivnu tajnu.

Član 208. KZ Srbije – Povreda tajnosti postupka

(1) Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao prisustvujući izvođenju neke radnje u postupku ili iz spisa u krivičnom postupku, ili u drugom postupku pred sudom, ili u upravnom ili prekršajnom postupku, a što se po zakonu ne može objaviti ili je odlukom suda ili nadležnog organa oglaseno kao tajna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

PRAVA:

- Da se **upozna sa celim predmetom** (što se svedoku npr. ne dozvoljava).

- Da **traži razjašnjenja** od suda i predlaže dodatna ispitivanja, izvođenje novih dokaza, pribavljanje predmeta i dr.

- Da posle postavljenog pitanja koristi **stručnu literaturu** ili da **konultuje druge stručnjake**
- Da **postavlja pitanja** - optuženom, oštećenom i svedocima na glavnom pretresu.
- Odgovarajuća **nagrada** za veštačenje.

Izvođenje veštačenja - veštačenje se može izvoditi u obliku kliničkog ispitivanja žive osobe, sudskomedicinske obdukcije, raznih laboratorijskih ispitivanja i dr. Način izvođenja veštačenja preciziran je u članovima od 117 do 121 ZKP. Za vas kao lekare opšte medicine dovoljno je da znate osnovne principe.

Obavljanjem veštačenja rukovodi organ koji vodi postupak (istražni sudija ili predsednik sudećeg veća). Veštačenje se sastoji od **proučavanja predmeta veštačenja i davanja nalaza i mišljenja**. Pregled predmeta veštačenje može se obaviti u sudu, pred organom koji vodi postupak ili po potrebi na nekom drugom mestu (npr. u nekoj zdravstvenoj ustanovi, obdukcionoj sali, laboratoriji, na otvorenom terenu), moguće i bez prisustva organa koji vodi postupak. Nalaz i mišljenje veštaka može se direktno kucati u zapisnik ili se veštaku daje mogućnost da naknadno dostavi svoj nalaz i mišljenje u pisanoj formi. Nalaz veštaka sadrži konstataciju činjenica važnih za postupak, a mišljenje veštaka stručni sud o konstatovanim činjenicama, a u vezi sa pitanjima postavljenim od strane suda. Govoriti razumljivim narodnim jezikom, jer je veštačenje namenjeno medicinskim laicima.

U tekstu veštačenja neophodno je naznačiti ko je izvršio veštačenje, zanimanje, stručnu spremu i specijalnost veštaka.

Vi ćete najčešće biti u situaciji da **veštačite povrede** - detaljan pregled povređenog (imati na umu da smo lekari i da se ne treba zadržati samo na spoljašnjim povredama već uraditi kompletan pregled); pisanje nalaza (po svim principima opisa povreda); mišljenje - izvršiti klasifikaciju i kvalifikaciju povreda (vrstu povreda i težinu)

Od veštaka sud ne sme da zahteva izjašnjavanje o pravnim pitanjima niti veštak u to sme da se upušta (da se npr. opredeljuje o krivici). Veštak uvek mora da se bavi isključivo medicinskim činjenicama, bez uplitanja u domen pravne struke (npr. raspravljanje o umišljaju i krivici izvršioca nekog dela, što neki veštaci pokušavaju da rade, a što je u isključivoj nadležnosti suda). **PRIMER** iz knjige - Lekar-ginekolog veštačio je u jednom slučaju navodnog silovanja. On je uporno tvrdio da su krvni podlivi u predelu butina devojkice nastali prilikom silovanja. Na pitanje kako objašnjava svoj kategoričan stav, on je doslovno izjavio: "Mislim da devojkica govori istinu i da je to moja ćerka ja bih zlikovca ubio". Kasnije je utvrđeno da silovanje nije postojalo i da se radilo o lažnoj prijavi.

Za veštaka je važno da zna da kaže "ne znam" - Dešava se da se veštak, iz straha da će pred javnosti ispasti nezalica, upusti u odgovaranje na pitanja za koje je svestan da nema dovoljno znanja. Pogrešnim odgovorom sud se može dovesti u zabludu, pa i presuda može biti neprimerena stvarnom činjeničnom stanju. Mnogo je poštenije reći ne znam i uputiti sud na veštaka koji će verovatno moći da da odgovor. Druga mogućnost je da se sudu ponudi naknadno odgovaranje na pitanje posle proučavanja odgovarajuće stručne literature ili konsultovanja kolega.

Položaj veštaka je često nezahvalan jer u većini slučajeva nalaz i mišljenje veštaka ne odgovaraju jednoj od dveju zainteresovanih stranaka (okrivljenom ili oštećenom). Stoga se neretko dešava da veštak na glavnom pretresu bude izložen neprijatnom stavu nezadovoljne strane, naročito ako nije adekvatno zaštićen od strane organa koji vodi postupak. U takvim situacijama treba da sačuva prisebnost i pristojno ophođenje i svojom stručnošću se suprotstavi neprimerenom ponašanju stranaka.

Pored **tačnog** veštačenja, u kome se nalaz i mišljenje poklapaju sa činjeničnim stanjem, postoji i netačno veštačenje koje može biti pogrešno ili lažno. **Pogrešno** je ono koje je nenamerno loše urađeno, zbog neodgovarajuće stručnosti, nepažnje, nemarnosti i dr. **Lažno** sudskomedicinsko veštačenje namerno je krivotvoreno i urađeno neistinito, zbog prijateljstva ili neprijateljstva sa strankama, dakle pristranosti, ali nekad i iz koristoljublja. Lažno veštačenje podleže krivičnoj odgovornosti. (Krivično delo davanja lažnog iskaza - član 206. Krivičnog zakona Srbije).

5. VRSTE I STEPENI SUDSKOMEDICINSKOG VEŠTAČENJA (ČL.122 I 123 ZKP)

Član 122. ZKP

Ako se podaci veštaka o njihovom nalazu bitno razilaze ili ako je njihov nalaz nejasan, nepotpun ili u protivrečnosti sam sa sobom ili sa izviđenim okolnostima, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, obnoviće se veštačenje sa drugim veštacima.

Član 123. ZKP

Ako u mišljenju veštaka ima protivrečnosti ili nedostataka ili se pojavi osnovana sumnja u tačnost datog mišljenja, a ti se nedostaci ili sumnja ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, zatražiće se mišljenje drugih veštaka.

Definitivnu procenu nalaza i mišljenja veštaka daje organ koji vodi postupak, koji na mišljenju veštaka treba da zasnuje svoju odluku. On može da daje primedbe na nalaz i mišljenje, traži dodatna objašnjenja, predlaže izmene, dopune i ispravke. Sud ima pravo da izvršeno veštačenje prihvati ili ga, prema sopstvenoj proceni, odbaci i svoju odluku zasnuje na drugim dokazima kojima raspolaže ili traži dodatno ili novo veštačenje od istih ili drugih veštaka.

U sudskoj praksi poštuje se vertikala stručnosti ukoliko prvi ili naknadni ekspertizni dokument ne pruži jasan i ubedljiv nalaz i mišljenje o predmetu veštačenja. Sudskomedicinsko veštačenje može se odvijati u tri stepena, prvo-, drugo- i trećestepeno, s tim što se nekim slučajevima ekspertiza obavlja u sva tri stepena, dok se u drugim postupak završava posle prva dva stepena ili samo nakon prvostepenog veštačenja ukoliko se njime dobiju adekvatni odgovori na pitanja postavljena od strane suda.

Prvostepeno sudskomedicinsko veštačenje - izvode lično prvostepeni veštaci. Ono se može podeliti na prvobitno, naknadno i ponovno veštačenje, s tim što svi ovi oblici nisu obavezni. Sastoji se od izvršenja veštačenja i saopštenja nalaza i mišljenja.

Prvobitno sudskomedicinsko veštačenje - ono koje je prvi put zahtevano i prvi put izvedeno (npr. izjašnjenje lekara o vrsti i težini povreda).

Naknadno sudskomedicinsko veštačenje - ako se po drugi put zatraži i izvrši veštačenje od istih veštaka, u cilju davanja dopuna, objašnjenja i dr. (npr. u cilju razjašnjenja načina nastanka povreda).

Ponovno sudskomedicinsko veštačenje - treći put izvedeno, ali od strane drugih sudskomedicinskih veštaka koje je odredio organ koji vodi postupak, jer određeni nedostaci u prvobitnom veštačenju nisu otklonjeni naknadnim veštačenjem.

Drugostepeno sudskomedicinsko veštačenje - nadovezuje se na celokupno prvostepeno veštačenje ili samo na njegovu prvu, odnosno prvu i drugu etapu. Po pravili treba da bude obavljeno od strane veštaka većih stručnih kvalifikacija (npr. specijalista sudske medicine posle lekara opšte medicine).

Trećestepeno sudskomedicinsko veštačenje - može se smatrati završnim veštačenjem i ono se može zahtevati posle bilo od kojih faza prethodnih stepena. Obavlja se u okviru medicinskih fakulteta, od strane trećestepenih sudskomedicinskih veštaka kao stručnjaka sa najvećim medicinskim i forenzičkim kvalifikacijama. U okviru Medicinskog fakulteta u Beogradu postoje Sudskomedicinski odbor i Sudskopsihijatrijski odbor. Sudskomedicinski odbora sačinjavaju profesori kako sudske medicine, tako i kliničkih i pretkliničkih predmeta (opšti hirur, neurohirur, ortoped, neurolog, patolog). Sudskomedicinski odbor vrši veštačenja iz sudskih spisa, uz eventualne preglede stranaka po potrebi, i to najčešće u slučajevima kada su u toku prethodnih veštačenja postojala protivurečna odnosno suprotna mišljenja lekara veštaka.

6. PREDMETI SUDSKOMEDICINSKOG VEŠTAČENJA

Predmet sudskomedicinskog veštačenja može da postane sve ono što zahteva posebnu stručnu verifikaciju i/ili objašnjenje, da bi se sudu pružile stručne činjenice.

(a) ŽIVE OSOBE I NJIHOVI DELOVI

- pregled povređenih i okrivljenih (lekarsko uverenje nije veštačenje ako ga ne zahteva sud)
- silovanje i napastvovanje, protivprirodni blud; porođaj i pobačaj; očinstvo
- alkoholisanost, trovanje
- identifikacija
- delovi živih osoba (npr. amputirani delovi tela)

(b) LEŠEVI I DELOVI LEŠEVA

- pregled leša, utvrđivanje smrti i procenjivanje vremena smrti
- sudskomedicinska obdukcija, sudskomedicinska ekshumacija
- identifikacija
- alkoholisanost, trovanje
- delovi leševa (identifikacija)

(c) ŽIVE I MRTVE ŽIVOTINJE I NJIHOVI DELOVI

- sodomija
- besnilo
- identifikacija delova
- povrede
- insekti (forenzička entomologija)

(d) KOSTI I BIOLOŠKI TRAGOV I

- kosti
- krv, dlake, sperma, pljuvačka, mleko i kolostrum, feces, mokraća

(e) PREDMETI

- odeća
- povredna oruđa, vozila

(f) VEŠTAČENJE IZ SPISA

- kompletni spisi sa medicinskom dokumentacijom (sve češće optužbe za krivično delo nesavesnog lečenja bolesnika).

LITERATURA:

1. Lukić M, Pejaković S. Sudska medicina. Privredno-finansijski vodič, Beograd, 1975.
2. Pejaković S. Sudskomedicinska ekspertiza i lekarska greška pred društvom i sudom. Naučna knjiga, Beograd, 1991.